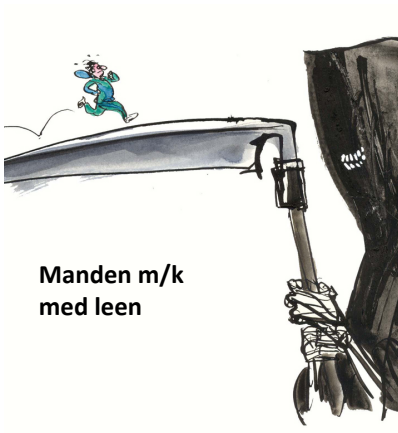
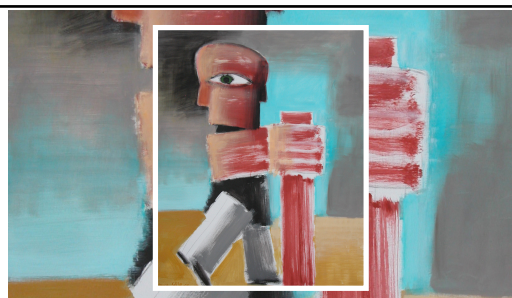

 Ritualbærer	 Manden m/k med leen	 Medvandrer
 En hilsen fra Gud		 Håbsbærer
 At være magtesløs med den magtesløse		
Det fyldte mellemrum - Hospitalspræstens roller i et evidensbaseret og problemfikeret sundhedsvæsen Rødder og Ruter, 04.10.2019, kl. 11.00-12.15 og 13.15-14.30 Ole Raakjær, cand. theol, MHP, ph.d Præst på Hospice Vangen og Det palliative team, or@km.dk		

"Altså vi har fået sådan en ny sød præst. Hun er så god at tale med. Hun er ikke sådan rigtig præst. Hun er sådan lidt mere psykologagtig..."

Og så kunne jeg ikke lade være med at drille den der sygeplejersker bagefter og sige til hende: "Hvornår er det, du siger det om lægen, ik'?"

Og det grinte vi af, for jeg ved jo godt, hvorfor hun gør det. Hun prøvede virkelig at lave den vildeste salgstale. Men på en eller anden måde så tog hun jo så også brodden ud af alt det, jeg er, og det jeg kommer med, ik'? (Agnes 181)

FRA FRELSE TIL WELL-BEING?

HOSPITALSPRÆSTERS TÆNKNING, TRO OG
PRAKSIS I EN TERAPEUTISK KULTUR

AF
OLE RAAKJÆR

PH.D. AFHANDLING 2018

Fra frelse til well-being?

- Hospitalspræsters tænkning, tro og praksis i en terapeutisk kultur

Magtesløshedscoach??

...Denne forventning kalder jo på noget i én... Altså jeg ville jo gerne, at så ringede de efter mig, og så begyndte han at gå eller spise gulerødder og så var det hele godt! Men så husker man sig selv på, at nu skal jeg rent faktisk møde ham dér, hvor han er i det; der, hvor der ikke bare er så meget lagkage men lutter lort (Helga 120)

...så sagde han [patienten] selv: Det har bare været en så positiv oplevelse! Det var helt ikonisk. Altså du har ikke sagt et eneste positivt ord, men bare været sammen med ham om det, der var... Og alligevel var jeg urolig på stolen, fordi jeg godt vidste, at de bad mig om noget andet, end det jeg vidste, jeg skulle levere... Men du kan jo ikke bare gå ind og sige: Jeg skal bare lige sige til jer her på [sygeplejerske-]kontoret, at nu går jeg ind og møder ham på magtesløshedens sted, og jeg fikser det ikke... Man må jo gøre det, man skal og så må man jo leve med, at der sidder en studerende og tænker: Hold da kæft, hvor det går dårligt (Helga 120,121)

...Det kan også være, de bare vender sig om og kigger ud ad vinduet, og så må man tænke: Nå, men der fandt et møde sted, og forhåbentlig... men det der med ikke at sidde og lede efter sprækker af lys... uh... (Helga 121).

“Vi har erstattet det kristne tankesæt, hvor alt i livet handlede om at nærme sig Gud, med en psykologisk livsanskuelse, hvor det ikke er Gud, der er i centrum, men selvet. Vi går ikke til præsten men til coachen, terapeuten eller psykologen, og vi læser ikke Biblen men selvhjælpsbøger. Vi går ikke til bekendelse, vi håber ikke på frelse, men vi håber på selvrealisering.”

Svend Brinkmann

”...vestlige religioner i dag, som den protestantiske kristendommen, har enddatil for lengst inkorporeret det terapeutiske prosjektet, der den sakrale samtale mer eller mindre tar form som en psykoterapeutisk konsultasjon eller terapeutisk samtale.” (Madsen, 2010:60).

”...Gud har fået en mere underordnet og understøttende rolle og er blevet et middel til well-being.” (Madsen, 2012a:166, min oversættelse)

Den terapeutiske etos

Den terapeutiske etos (Moralske grundindstilling)

Ontologi (Hvordan kan noget være/blive til)

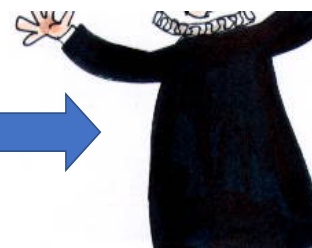
- Det psykologiske selv i centrum. Selvet som både mål og middel

Antropologi (Menneskesyn)

- Mennesket har uanede muligheder
- Alle problemer er individuelle – også lidelsen
- Mennesket er offer og skyldfølelsen kan afhjælpes

Soteriologi/eskatologi (frelseslære/læren om de sidste tider)

- Mennesket er dømt til selvrealisering

Evangelisk luthersk teologi

Evangelisk luthersk teologi

Ontologi

- Gud har skabt verden
- Livet er en gave
- Mennesket er svagt, sårbart, udleveret og dødeligt

Antropologi

- Mennesket er skabt i Guds billede og under syndens magt
- Mennesket er forpligtet på næsten
- Mennesket er skyldigt og tilgivet

Soteriologi/eskatologi

- Gud frelser
- Retfærdiggørelse ved tro
- Allerede nu og endnu ikke

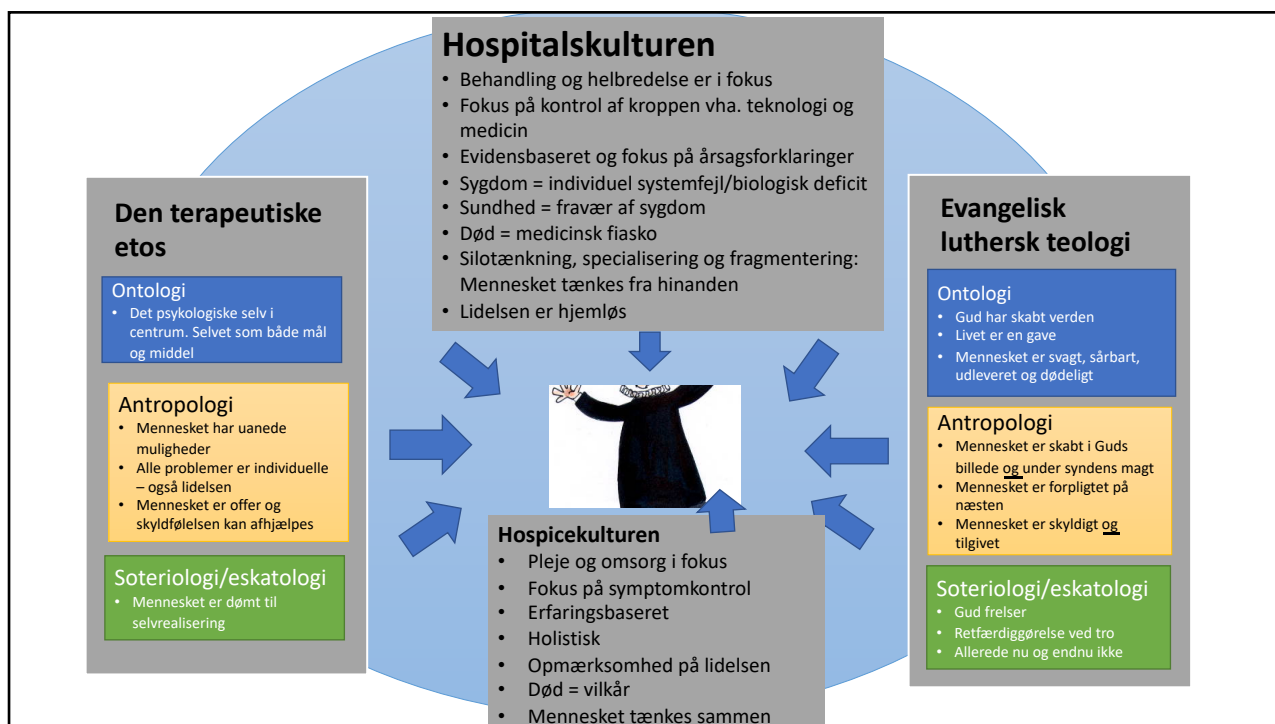
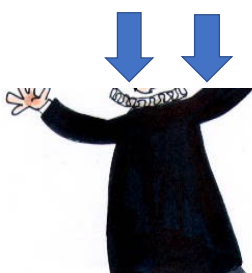

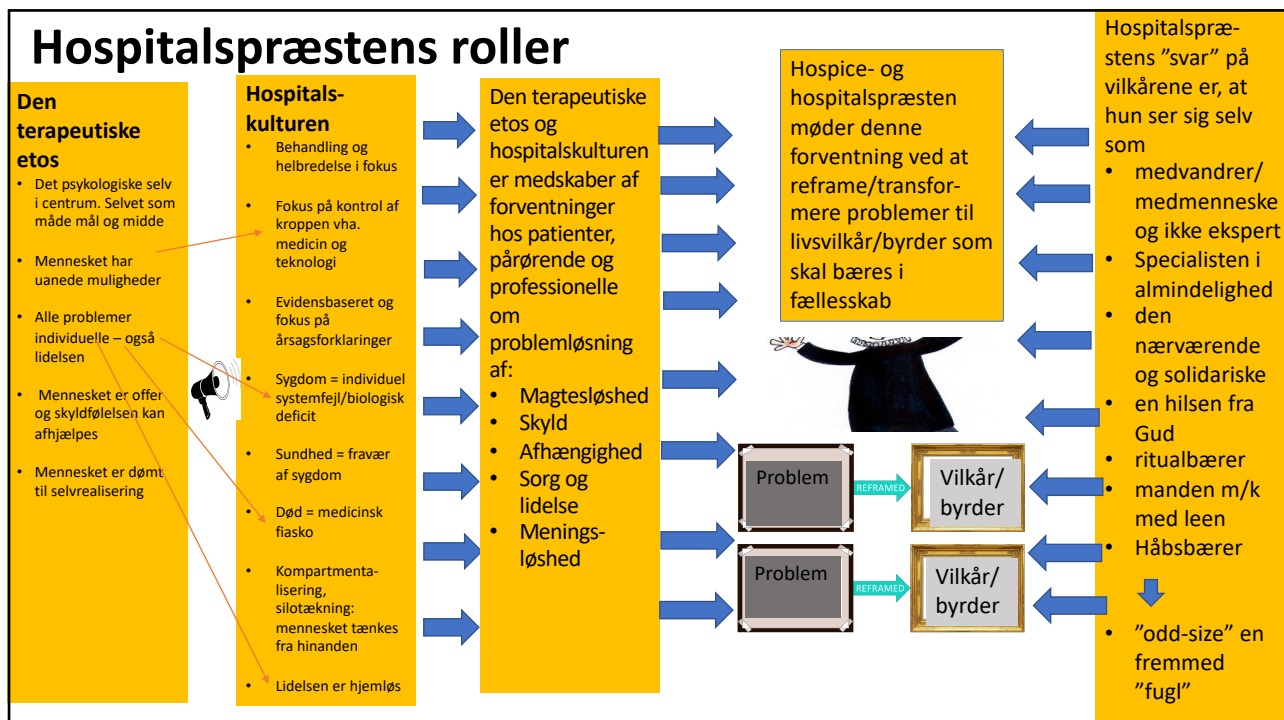

Hospitals- kulturen

Hospitalskulturen

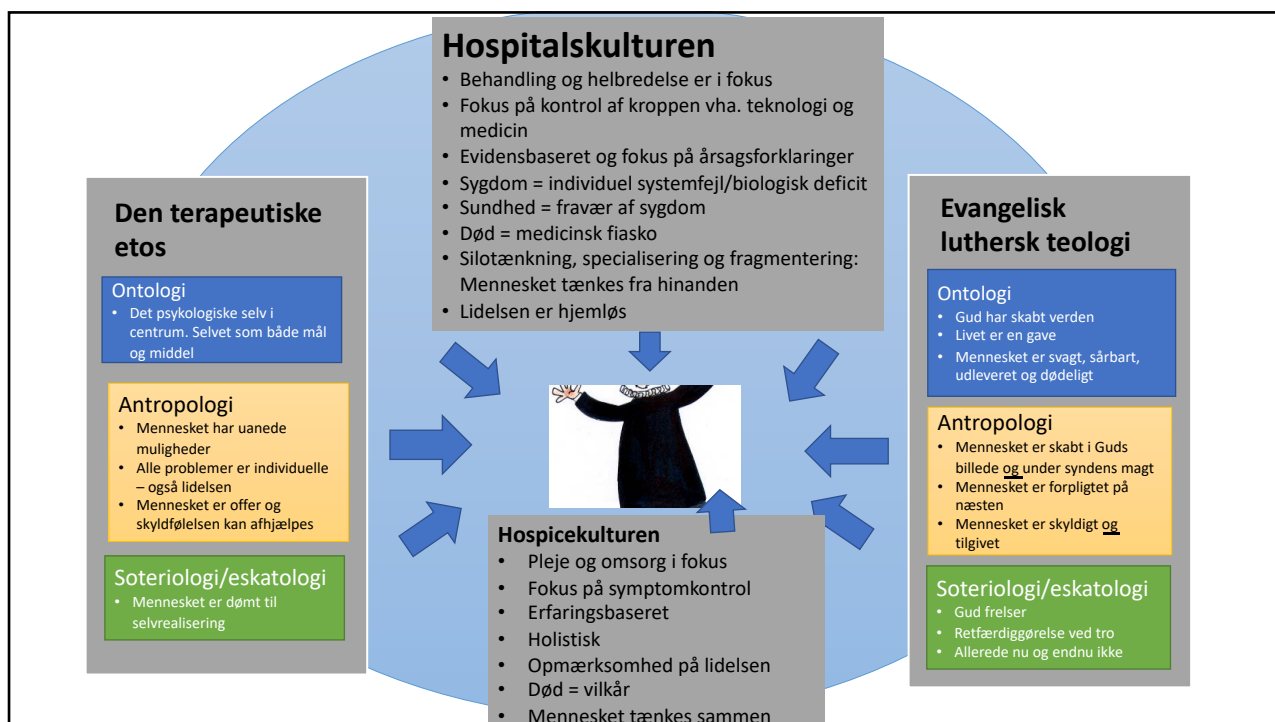
- Behandling og helbredelse er i fokus
- Fokus på kontrol af kroppen vha. teknologi og medicin
- Evidensbaseret og fokus på årsagsforklaringer
- Sygdom = individuel systemfejl/biologisk deficit
- Sundhed = fravær af sygdom
- Død = medicinsk fiasko
- Silotænkning, specialisering og fragmentering: Mennesket tænkes fra hinanden
- Lidelsen er hjemløs

Det fyldte mellemrum

- Præsten er "den sympatiske fremmede" (2.158 Ragnhild). Der er ikke nogen opgave, der er for lille, "for præsten er jo også bare et medmenneske" (2.326 Poula). Man kan både hjælpe med smartphonen, der driller, lufte hunden, planlægge begravelsen eller tale om gensynet på den anden side, så præsterollen er ikke så afgrænset som psykologens (2.327 Lisbeth). Det særlige ved præsten er netop, at hendes opgave ikke er så veldefineret som alle andre professionelles på hospitalet (2.38 Ragnhild).
- Præsten har en "vakuumentitet", dvs. hun fylder de mange af de tomrum ud, der opstår i mellemrummet mellem andre ansatte på hospitalet/hospice.
- Det handler ikke om at hjælpe patienten med at kontrollere og magte, men at sørge for, at han ikke skal være alene med lidelsen, afmagten og den ofte smertefulde konfrontation med de eksistentielle grundvilkår; at paradokshåndtere.
- Det er en udfordret position at være i, fordi de på den måde giver afkald på de kilder til anerkendelse, der ligger i at tilpasse sig den evidensbaserede hospitalskultur, hvor indsatser gerne skal kunne måles og vejes.

Medvandrer/medmenneske

- *Jeg tænker på mig selv som medvandrer. Det er altid Emmaus-vandringen, der spørger inde i mit baghoved. Jeg er medvandrer i det stykke tid, jeg nu får lov at møde de der mennesker... Mange gange bliver det som en byrdebærer, hvor man ligesom... den der rygsæk... man kan lige bakke baglæns hen til mig og lige lægge den her, inden man går videre med sin byrde (2.35 Maiken).*
- *Nogle gange er man den, der skal holde i hånd, når de skal have taget en prøve, de frygter; andre gange er man den, der trøster; andre gange er man den, de betror sig til; den, der bare sidder eller den, man drikker kaffe med (2.37 Lisbeth).*
- Præsten er metaforisk udtrykt, et lyttende øre og en ventil (1.4 Karen). Det handler om at være "en lille mund og store ører" (Agnes 72). Her bliver man hørt og kan få luft for alt det, der plager en.
- Magtesløsheden kalder ikke på en ekspert, men på en medlidende og solidarisk næste, der er i samme eksistentielle båd. Præsten er på samme side som patienten/pårørende og deler i grundlæggende forstand livs- og trosvilkår.

Specialisten i almindelighed

- *Jeg kommer i mit eget tøj... og jeg tror, det har stor betydning, at jeg ikke har nogen dagsorden. Jeg skal ikke ind og gøre et eller andet. Jeg skal ikke skrive i journal... Vi [hospitalspræster] sætter et rum, der er ret trygt og frit, ik'... det tror jeg er en stor forskel, og så tror jeg patienten vil opleve, at der ikke er sådan en tidsfaktor ved mig. Jeg er ikke på vej ud ad døren. Jeg gør meget for at skabe tryghed og ro og måske også langsomhed på en eller anden måde, og nærvær... jeg har ikke min telefon i lommen eller et kald, jeg skal tage mig af. Det tror jeg, er den store forskel (Agnes 26)*
- *Det er vigtigt for mig at holde mig selv fast på, at jeg ikke er behandler. Jeg skal ikke nødvendigvis flytte folk et andet sted hen. Hvis de i kraft af vores samtale selv flytter sig et andet sted hen, så er det rigtig fint, men det er ikke min opgave. Jeg skal ikke skrive i journaler. Jeg skal ikke stille diagnoser. Der er en masse ting, jeg ikke skal. Det er rigtigt vigtigt, at jeg er noget andet; at jeg er der som medmenneske (Agnes 170)*
- *Det handler om, at være medmenneske i ordets egentlige forstand. At komme ind og være et menneske sammen med det menneske, der ligger der og være der sammen med [ham eller hende] i det, der lige nu fylder... (1.126 lben).*

Præsten med lille p og store P

Præsten med lille p, det er sådan det medmenneskelige, det almenmenneskelige, hvor jeg sidder og snakker med vedkommende som en hvilken som helst anden person... og så er der Præsten med store P, hvor man kan sige, at det er præsten i en mere rituel forståelse. Det er præsten, der måske kommer i præstekjolen, det er præsten, der er ritualbærer, det er præsten, som forkynder (2.30 Poula).

Hospitalspræsten som ritualbærer

- Præsterne ser deres rolle som ritualbærere som en af de afgørende forskelle mellem dem og psykologerne
- Ritualet kan være med til at bringe en smule orden i kaosset og lave en ramme omkring det, der er svært.
- I ritualet relateres det individuelle liv til det, vi mennesker er fælles om (Giddens 1996)
- Privatritualerne fylder mere end de fælles ritualer (gudstjenester)

En hilsen fra Gud

- Præsten er repræsentant for andre end sig selv, "ein Durchblick" til evige Du (Buber 1994)
- I kraft af præstearketypen tillægges præstens nærvær og handlinger en særlig repræsentativ betydning.
- Præstens nærvær eller tilstedeværelse bliver et symbol på Guds solidariske og medlidende nærvær

Præsten som manden m/k med leen og håbsbærer

- Mødet med præsten kalder på tanker om døden, hvad der betyder, at der er knyttet en uomgængelig ambivalens til rollen.
- Når man får præsten i tale, får man også døden i tale.
- I en hospitalskultur, hvor døden er en medicinsk fiasko eller en lægefejl, minder mødet præsten om, at døden er et livsvilkår, vi er fælles om
- Præsten repræsenterer et håb, der baserer sig på en transcendent forståelse af verden og rækker ud over døden.
- På den måde repræsenterer præsten et stedfortrædende håb
- Præsten er budbringeren. Hun er ikke bare vidne til patientens lidelse, men også vidne om noget større. Hun har altid "opstandelsen med".

Præstens styrke og særkende ligger i hendes liminalitet

- Hospitalspræsten bevæger sig "...on the edges and margins, and risk feeling impotent as result. In the light of this, refuge may be taken in clear roles to cope with the feelings of insecurity: the chaplain as academic; the chaplain as manager; the chaplain as therapist. Perhaps a chaplain needs to critically reflective about where self-validation comes from.... It is perhaps inevitable that chaplains are odd, but maybe this is where their strength lies: not in their professionalisation but in their liminality (Woodward 2001:94),
- Kunne man sige: Med mindre præsten føler os udenfor, lidt forkerte, mærkelige, anderledes, ved siden af, på kanten, i margenen, i mellemrummene, ikke helt med i det gode selskab, gør hun ikke det, vi skal???
- Kan præstens trang til at blive anerkendt og være nyttige på systemets præmisser risikere at være som at række fanden en lillefinger?

Hospitalspræsten som ritualbærer

Diskuter

Har disse 5 grundantagelser betydning for den palliative praksis?

For din rolle som professionel?

For de forventninger, du bliver mødt med af patienter og pårørende?

Hvad gør de ved dig?

Hvad gør de ved dem?

1. Selvet er i centrum. Selvet er både mål og middel
2. Mennesket har uanede muligheder
3. Alle problemer er individuelle – også lidelsen
4. Mennesket er offer. Skyldfølelsen skal afhjælpes
5. Mennesket er dømt til selvrealisering. Mennesket finder sig selv i sig selv